Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 6 Tdo 84/2011, ECLI:CZ:NS:2011:6.TDO.84.2011.1

Číslo: 58/2011

Právní věta:

K naplnění zákonného znaku spočívajícího v tom, že pachatel spáchal čin „opětovně“, postačí jakýkoliv případ opakování téhož trestného činu týmž pachatelem, přičemž není významné, zda se jednalo jen o pokus či přípravu trestného činu. Nevyžaduje se, aby pachatel byl za takový čin již dříve pravomocně odsouzen či potrestán, a není významné, zda ohledně takového odsouzení již platí fikce, že se na pachatele hledí, jako by odsouzen nebyl. Rozhodná není ani délka doby, která uplynula od spáchání dřívějšího takového činu, případně délka doby, jež uplynula od předchozího odsouzení za něj.

Proto při posuzování otázky, zda pachatel naplnil znak kvalifikované skutkové podstaty přečinu výtržnictví podle § 358 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, tedy že spáchal takový čin opětovně, není důležitá okolnost, že od spáchání dřívějšího trestného činu výtržnictví uplynula značně dlouhá době. K takové okolnosti je však třeba přihlížet při stanovení druhu a výměry trestu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.02.2011

Spisová značka: 6 Tdo 84/2011

Číslo rozhodnutí: 58

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Opětovné spáchání činu, Výtržnictví

Předpisy: § 358 odst. 1 tr. zákoník
§ 358 odst. 2 písm. a) tr. zákoník

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání, které podal obviněný proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 4. 10. 2010, sp. zn. 3 To 634/2010, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Českém Krumlově pod sp. zn. 10 T 70/2010

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 9. 6. 2010, sp. zn. 10 T 70/2010, byl

obviněný M. L. uznán vinným, že dne 10. 1. 2010 kolem 02:00 hodin v B., okres Č. K., poblíž baru v sále kulturního domu během hasičského plesu za přítomnosti většího počtu osob napadl po předchozí slovní rozepři dvěma údery pěstí do obličeje poškozeného R. F., čímž mu způsobil dvojnásobnou zlomeninu dolní čelisti s posunem úlomků a kloubového výběžku dolní čelisti na levé straně, odlomení korunkové části osmého dolního levého zubu a luxační poškození třetího levého dolního zubu, tedy zranění, která si vyžádala hospitalizaci od 10. 1. do 14. 1. 2010, pracovní neschopnost do 14. 3. 2010 s vážným omezením na běžném způsobu života po dobu nejméně dvou měsíců a dalšími méně závažnými omezeními, které přetrvávají do současné doby, s prognózou trvalých následků zejména v podobě omezení hybnosti dolní čelisti a narušení souměrnosti skusu, a tohoto jednání se dopustil přesto, že rozsudky Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 8. 12. 1995, sp. zn. 1 T 384/94 a ze dne 29. 5. 1996, sp. zn. 1 T 81/96, byl odsouzen mimo jiné pro trestné činy výtržnictví a ublížení na zdraví podle § 202 odst. 1, § 221 odst. 1 tr. zák. účinného do 31. 12. 2009 k souhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let, z jehož výkonu byl podmíněně propuštěn dne 29. 1. 1999 na zkušební dobu v trvání čtyř let.

Takto zjištěným jednáním podle soudu prvního stupně obviněný spáchal jednak zločin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1, 3 tr. zákoníku, jednak přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku. Za tyto trestné činy obviněného odsoudil podle § 146 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání čtyř let, pro jehož výkon jej podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou. V dalším bylo rozhodnuto o náhradě škody.

Proti tomuto rozsudku obviněný podal odvolání. Rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 4. 10. 2010, sp. zn. 3 To 634/2010, byl napadený rozsudek z podnětu odvolání obviněného podle § 258 odst. 1 písm. e), f), odst. 2 tr. ř. částečně zrušen ve výroku o trestu a ve výroku o náhradě škody. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. odvolací soud znovu rozhodl tak, že obviněného při nezměněném výroku o vině zločinem ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1, 3 tr. zákoníku a přečinem výtržnictví podle § 358 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku odsoudil podle § 146 odst. 3 tr. zákoníku za užití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání tří roků, pro jehož výkon jej podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou. Znovu bylo rozhodnuto též o náhradě škody.

Citovaný rozsudek odvolacího soudu ve spojení s rozsudkem prvostupňového soudu napadl obviněný prostřednictvím obhájce dovoláním, které opřel o dovolací důvod zakotvený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Mimořádný opravný prostředek směřoval proti výroku o vině přečinem výtržnictví podle § 358 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku. Obviněný zpochybnil naplnění znaku „opětovně“, podmiňujícího použití uvedené kvalifikované skutkové podstaty. Namítl, že odvolací soud prakticky převzal právní názor prvostupňového soudu, že je znak zpětnosti zcela naplněn, když již rozsudkem Okresního soudu v Českém Krumlově sp. zn. 1 T 380/94 byl odsouzen k tehdejšímu trestnému činu výtržnictví, ačkoliv se nyní posuzovaného skutku dopustil 10. 1. 2010, tedy téměř 16 let po odsouzení zmíněným trestným činem. Navíc krajský soud převzal zcela nepřípadnou argumentaci krajského státního zástupce, že kdyby zákonodárce chtěl vyloučit zpětnost, nepochybně by tak učinil, jak to realizoval v ustanovení § 205 odst. 2 tr. zákoníku. Podle obviněného tím ukázal, že přesně neví, o co v konkrétním případě jde. Upozornil, že v ustanovení § 205 odst. 2 tr. zákoníku chce zákonodárce zpětností postihnout jednání, které jinak znaky trestného činu nemá, neboť se tím postihuje i škoda na cizím majetku, která je nepatrná. Zdůraznil, že tímto nelze argumentovat u zpětnosti, kde jde o postih jednání, které mělo před 16 a více lety znaky trestného činu, a nyní má znaky přečinu. Dodal, že jestliže důvod výkonu trestu pro předchozí trestnou činnost nebyl dán v samotném trestném činu výtržnictví, ale pro jinou navíc majetkovou trestnou činnost, pak i argumentace soudu, že si nevzal ponaučení z předchozího odsouzení, je pro enormní odstup času nepřípadná.

Měl za to, že i při odhlédnutí od principu stanoveného v § 12 odst. 2 tr. zákoníku, nelze v žádném

případě odhlédnout od přiměřenosti trestních sankcí ve smyslu § 38 odst. 2 tr. zákoníku, že tam, kde postačí uložení trestní sankce pachatele méně postihující, nesmí být uložena trestní sankce pro pachatele citelnější. Přitom kvalifikovaná skutková podstata u daného přečinu na výměru sankce svůj vliv nepochybně má, nehledě k tomu, že škoda byla poškozenému v požadované výměře nahrazena.

Závěrem dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 4. 10. 2010, sp. zn. 3 To 634/2010, ve spojení s rozsudkem Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 9. 6. 2010, sp. zn. 10 T 70/2010, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Českých Budějovicích, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

K podanému dovolání se ve smyslu znění § 265h odst. 2 věty první tr. ř. písemně vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství. Podle něj jsou námitky obviněného shodné s jeho obhajobou, kterou uplatnil již v odvolání proti rozsudku okresního soudu, s níž se odvolací soud plně vypořádal. Konstatoval, že krajský soud zaujal názor, že pokud by zákonodárce zamýšlel nějakým způsobem limitovat dobu, která uplynula od spáchání předchozího stejného trestného činu, aby byl znak „opětovně“ naplněn, výslovně by tak učinil, obdobně jako to učinil v ustanovení § 205 odst. 2 tr. zákoníku. Jelikož tak zákonodárce neučinil, je nerozhodná doba, která od předchozího odsouzení uplynula.

Ve vyjádření se státní zástupce plně ztotožnil s názorem vysloveným odvolacím soudem a použitou právní kvalifikaci shledal za přiléhavou. Proto navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání jako zjevně neopodstatněné a rozhodnutí učinil v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání. Pro případ, že by dovolací soud hodlal učinit jiné rozhodnutí, vyslovil podle § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání.

Nejvyšší soud jako soud dovolací při posuzování mimořádného opravného prostředku předně shledal, že dovolání obviněného je přípustné, bylo podáno oprávněnou osobou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit. Protože dovolání je možné podat pouze z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo nutno dále posoudit, zda obviněným M. L. vznesené námitky naplňují jím uplatněný zákonem stanovený dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., který lze aplikovat v případě, pokud rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

V dovolání obviněný v podrobnostech vytýká, že v případě právního posouzení skutku byla chybně aplikována kvalifikovaná skutková podstata u přečinu výtržnictví podle § 358 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, neboť není dán znak zpětnosti. Tato námitka obsahově uplatněný důvod dovolání naplňuje. Nejvyšší soud proto posuzoval, zda je napadené rozhodnutí zatíženo tvrzenou právní vadou.

Přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku spáchá ten, kdo se dopustí veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném hrubé neslušnosti nebo výtržnosti zejména tím, že napadne jiného, hanobí hrob, historickou nebo kulturní památku, anebo hrubým způsobem ruší přípravu nebo průběh organizovaného sportovního utkání, shromáždění nebo obřadu lidí a uvedený čin spáchá opětovně.

Z ustanovení § 117 písm. b) tr. zákoníku vyplývá, že trestný čin je spáchán veřejně, jestliže je spáchán před nejméně třemi osobami současně přítomnými.

Podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku platí, že trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.

Ustanovení § 358 tr. zákoníku chrání klidné občanské soužití proti závažnějším útokům narušujícím veřejný klid a pořádek. Výtržnictvím jsou zpravidla ohroženy i další zájmy, zejména zdraví lidí, cizí majetek, čest a důstojnost lidí apod. Hrubou neslušností je jednání, jímž jsou hrubě porušována pravidla občanského soužití a zásady občanské morálky (zákon příkladně zmiňuje hanobení hrobu, historické nebo kulturní památky, hrubé rušení přípravy nebo průběhu organizovaného sportovního utkání, shromáždění nebo obřadu lidí). Může jít i o hrubý útok na čest a vážnost občana (např. vulgární nadávky, oplzlé řeči, urážky skutkem). Výtržností se rozumí jednání, které závažným způsobem (hrubě) narušuje veřejný klid a pořádek a je pro ně typický zjevně neuctivý a neukázněný postoj pachatele k zásadám občanského soužití (srov. rozhodnutí č. 44/1990 Sb. rozh. tr.). Je to na rozdíl od hrubé neslušnosti zpravidla fyzické nebo psychické násilí, které je namířeno proti osobám i věcem (např. bezdůvodné napadání personálu v restauraci, hrubé rušení průběhu taneční zábavy). Místem veřejnosti přístupným je každé místo, kam má přístup široký okruh lidí, individuálně neurčených a kde se také zpravidla více lidí zdržuje, takže hrubá neslušnost nebo výtržnost by mohla být postřehnuta více lidmi (v době činu tam však nemusí být).

Podle názoru Nejvyššího soudu postupoval Okresní soud v Českém Krumlově v souladu s trestním zákoníkem, když předmětný skutek uvedený v tzv. skutkové větě rozsudku (viz její doslovná citace v úvodu tohoto usnesení) a rozvedený v odůvodnění rozhodnutí, posoudil též jako přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku. Ze skutkového zjištění je zřejmé, že v nočních hodinách v sále kulturního domu, během plesu a za přítomnosti většího počtu osob obviněný M. L. napadl po předchozí slovní rozepři dvěma údery pěstí do obličeje poškozeného R. F. a způsobil mu zranění blíže specifikovaná ve výroku rozsudku, která si vyžádala hospitalizaci od 10. 1. do 14. 1. 2010 a pracovní neschopnost do 14. 3. 2010.

Předně je evidentní, že obviněný M. L. svým jednáním naplnil zákonné znaky přečinu výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku. Toto konstatování je namístě, neboť se dopustil výtržnosti tím, že z malicherné příčiny napadl jiného jednak veřejně před nejméně třemi osobami současně přítomnými [§ 117 písm. b) tr. zákoníku], jednak i na místě veřejnosti přístupném. Ke spáchání činu totiž došlo v kulturním domě během hasičského plesu, kam měl přístup široký okruh lidí, individuálně neurčených a kde se zpravidla také více lidí zdržuje. Ostatně v tomto směru ani žádné výhrady nebyly v dovolání vzneseny.

Dále je v jednání obviněného naplněn i zákonný znak navazující na ustanovení § 358 odst. 1 tr. zákoníku, tj. že čin spáchal ve smyslu znění § 358 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku opětovně, neboť se ho dopustil přesto, že „…rozsudky Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 8. 12. 1995, sp. zn. 1 T 384/94 a ze dne 29. 5. 1996, sp. zn. 1 T 81/96, byl odsouzen mimo jiné pro trestné činy výtržnictví a ublížení na zdraví podle § 202 odst. 1, § 221 odst. 1 tr. zák. účinného do 31. 12. 2009 k souhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let, z jehož výkonu byl podmíněně propuštěn dne 29. 1. 1999 na zkušební dobu v trvání čtyř let“ (viz část tzv. skutkové věty výroku o vině na str. 2 rozsudku soudu prvního stupně).

Pod pojmem opětovně se rozumějí situace, když pachatel trestný čin opakuje; není třeba, aby za takový čin byl pravomocně odsouzen. Zahrnuje též případy, pokud pachatel byl již v minulosti za takový čin pravomocně odsouzen nebo i potrestán. Zmíněný znak je naplněn i tehdy,jestliže pachatel byl již za takový čin odsouzen, avšak hledí se na něj, jako by odsouzen nebyl (srov. zejména znění § 105 a násl. tr. zákoníku). Není důležité, zda některý z činů posuzovaných z hlediska opětovnosti byl pokusem nebo přípravou k trestnému činu.

Krajský soud v Českých Budějovicích v odůvodnění rozsudku správně konstatoval: „…nebylo záměrem zákonodárce jakkoli vymezovat zpětnost od spáchání stejného deliktu totožným pachatelem.“ Správně zdůraznil: „V opačném případě by postupoval obdobně jako kupř. ve vymezení trestnosti činu upraveného ust. § 205 odst. 2 tr. zákoníku. Zjevně tak bylo zákonodárcovým záměrem

zpřísnit potrestání osob, které se dříve dopustily výtržnického jednání a z jeho následků, byť i v podobě odsouzení a potrestání, si nevzaly žádné ponaučení. Rovněž definice trestného činu, jak je upravena ust. § 13 odst. 1 tr. zákoníku, vycházející jen z formálního pojetí protiprávního deliktu, úvahy o absenci znaku společenské nebezpečnosti vylučuje.“ Odvolací soud rovněž důvodně uvedl: „Hodnocení společenské škodlivosti je patřičné toliko pro posouzení, zda lze za objasněný skutek vyvodit odpovědnost podle jiného předpisu než-li trestního zákoníku. V posuzovaném případě je s ohledem na provedení činu a jeho následky vyvození pachatelovy trestněprávní odpovědnosti zcela opodstatněné“ (vše na str. 5 a 6 rozsudku soudu druhého stupně).

Podle trestního zákoníku, který nabyl účinnosti dnem 1. 1. 2010, je trestným činem protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně (§ 13 odst. 1 tr. zákoníku). Společenská škodlivost ovšem není zákonným znakem trestného činu, protože má význam jen jako jedno z hledisek pro uplatňování zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Trestní zákoník nevymezuje žádná hlediska pro stanovení konkrétní míry či stupně společenské škodlivosti činu, který se má považovat za trestný čin. Zásadně tedy platí, že každý protiprávní čin, který vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem, a proto ho obecně nelze považovat za čin, který není společensky škodlivý. Opačný závěr v podobě konstatování nedostatečné společenské škodlivosti činu by bylo možné učinit jen zcela výjimečně v případech, v nichž z určitých závažných důvodů není vhodné uplatňovat trestní represi, a pokud posuzovaný čin svou závažností neodpovídá ani těm nejlehčím, běžně se vyskytujícím trestným činům dané právní kvalifikace (shodný názor byl již dříve vysloven v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 5 Tdo 17/2011).

Soudy obou stupňů důvodně shledaly, že u obviněného je třeba uplatnit trestní odpovědnost a trestněprávní důsledky s ní spojené. Okolnost, že od předchozího trestného činu výtržnictví uplynula dlouhá doba, bylo tudíž potřebné zohlednit při stanovení druhu a výměry trestu. Zde je nutno konstatovat, že obviněnému byl ukládán trest za zločin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1, 3 tr. zákoníku a za přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku. Pokud mu byl odvolacím soudem podle § 146 odst. 3 tr. zákoníku (stanoví trest odnětí svobody na dvě léta až osm let) za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání tří roků, je očividné, že naplnění kvalifikované skutkové podstaty přečinu výtržnictví [§ 358 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku stanoví trest odnětí svobody až na tři léta] nemělo na výrok o trestu podstatnější vliv.

Nejvyšší soud konstatuje, že ve věci učiněná skutková zjištění umožňují důvodný závěr, že obviněný M. L. svým jednáním naplnil (vedle zločinu ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1, 3 tr. zákoníku, přičemž toto právní posouzení nebylo dovoláním napadeno) všechny zákonné znaky přečinu výtržnictví podle § 358 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku. Správnému právnímu posouzení předmětného skutku, s nímž se v odvolacím řízení důvodně ztotožnil i Krajský soud v Českých Budějovicích, odpovídá ve výroku o vině v rozsudku Okresního soudu v Českém Krumlově i příslušná tzv. právní věta. Námitky, které byly v mimořádném opravném prostředku formálně relevantně uplatněny, tudíž nelze akceptovat.

Vzhledem k popsaným skutečnostem Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. dovolání obviněného odmítl jako zjevně neopodstatněné.